

2012 – ביטול הקלות בעונש למשוררי "עסקת שליט"

מאת: סרן שגב רום, עוזר ראש תחום התורה, המדיניות והמודיעין בתביעה הצבאית הראשית

בשלהי שנת 2011 התממש הסדר, במסגרתו שוחררו אסירים ביטחוניים שהיו כלואים בישראל, ובתמורה לכך שחרר החמאס את חייל צה"ל החטוף גלעד שליט. חלק מהאסירים המשוררים שבו לעסוק בטרור לאחר העסקה; בשל כך ננקטו צעדים משפטיים לביטול ההקלות בעונש. חלק לא מבוטל מהם טופל על-ידי התביעה הצבאית, בפני בתי המשפט הצבאיים.

רקע עובדתי

בחודש אוקטובר 2011 שוחרר החייל החטוף גלעד שליט מהחזקתו של ארגון חמאס, אחרי חמש שנים וארבעה חודשים שבהן הוחזק במקום מסתור ברצועת עזה. בתמורה לשחרור החייל, שוחררו למעלה מאלף אסירים ביטחוניים מכלאם. במועד העסקה עמדה לחובת רבים מהאסירים יתרת תקופת מאסר ארוכה, כאשר 280 מן האסירים נדונו לעונשי מאסר עולם, בגין מעשי טרור רצחניים.

השחרור לווה משפטית על ידי קציני מחלקת היועץ המשפטי לאזור יהודה ושומרון, שנערכו בין היתר לביצוע תיקוני חקיקה באזור יהודה ושומרון (תיקונים דומים בוצעו גם בדין הישראלי), והוכנו **כתבי הקלה בעונש** לאסירים, אשר שוחררו במסגרת העסקה. מרכיב משפטי חשוב בהליכי ההיערכות לעסקה בא לידי ביטוי, בין היתר, בכך שכתבי ההקלה כוננו מנגנון "לשחרור על תנאי". משמעות המנגנון היא, שאם יתגלה שהמשוררים הפרו את תנאי השחרור, תתאפשר השבתם לריצוי עונשם המקורי. זאת, אף אם לא מדובר בהפרת תנאי שעומדת ויכולה להיחשב כעבירה פלילית כשלעצמה. כמובן, אם המשוררים ביצעו עבירה נוספת – העונש עליה נוסף לעונש המקורי היה עליהם לשוב ולרצות.

חלק ממשוררי העסקה הפרו את תנאי ההקלה בעונש, בין אם בכך שביצעו עבירה לפי דיני אזור יהודה ושומרון, ובין אם בכך שהיו מעורבים בפעילות ביטחונית אסורה. הבקשות הראשונות לביטול ההקלות האמורות טופלו כבר בשנת 2012 והיקפן גבר בקיץ 2014, עם ריבוי המעצרים באזור יהודה ושומרון אגב מבצע "שובו אחים" ומערכת "צוק איתן" שלאחריו. בתקופה זו נעצרו אסירים משוררים רבים אשר ביצעו עבירות או שהיו מעורבים בפעילות ביטחונית, או שהפרו באופן אחר את תנאי ההקלה שניתנה להם (כגון: הימצאות בשטח שבו הוגבלה שהייתם של המשוררים).

הדבר הוביל בתורו להגשת בקשות לביטול הקלות בעונש, אשר עוררו סוגיות משפטיות אשר חייבו גיבוש עמדות עקרוניות ביחס אליהן. למעשה, המילה האחרונה בדין ביטחוני ומשפטי זה טרם נאמרה, שכן חלק מההליכים עודם נדונים בפני הוועדות לביטול ההקלה בעונש.

ההליכים המשפטיים

ביטול ההקלה בדרך האמורה נעשה על-ידי ועדה מנהלית הפועלת בבית המשפט הצבאי, אך מחוץ להליך הפלילי, והיא אינה כפופה לסדרי דין קשיחים. הדבר דומה, במידה מסוימת, להליך שקיים בחקיקה הישראלית - לפי חוק שחרור על תנאי ממאסר, התשס"א-2001.

47 משוחררי שליט יחזרו לעשרות שנים בכלא

15 אסירים הוחזרו למאסרי עולם, 3 אסירים לריצוי 20 שנות מאסר, 13 אסירים לריצוי 10-20 שנות מאסר ו-15 אסירים לעד 10 שנות מאסר.

קובי פינקלר, ד' באב תשע"ה 18:36 20/07/15

דיווח באתר "ערוץ 7" בדבר כליאתם מחדש של חלק מהאסירים, מיום 20 ביולי 2015

במהלך השנים 2012 – 2017 בוטלו ההקלות בעונש שניתנו ליותר מחמישים אסירים ששוחררו במסגרת עסקת שליט, והם הוחזרו לריצוי חלק או מלוא עונשם. ביניהם מעל לעשרים אסירים שהורשעו בעבר בעבירה של גרימת מוות בכוונה (העבירה המקבילה לעבירת הרצח בבתי המשפט הצבאיים) או הריגה. אחד המקרים המוכרים הוא של נאאל ברגותי, אשר הורשע במקור בעבירות של גרימת מוות בכוונה בגין רצח יעקב יקותיאל בשנת 1978 וחברות בהתאחדות בלתי-מותרת, והוחזר לריצוי עונש של מאסר עולם ועוד 18 שנות מאסר במצטבר, לאחר שנקבע על-ידי הוועדה כי עבר עבירה נוספת, ושכך הפר את תנאי שחרורו.

במהלך דיוני הוועדה הועלו מצד האסירים שורה של טענות כנגד ההסדר, ביניהן טענות ביחס למשקל הראיות שהובאו לשם ביטול ההקלה, להיעדר החוקתיות של ההסדר (לאור הוראות חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו הישראלי) ולכך שהוא אינו מתיישב עם כללי המשפט הבין-לאומי.

בתי-המשפט הצבאיים ואף בית-המשפט העליון דחו את הטענות שהועלו נגד ההליכים לביטול ההקלות. נקבע, כי אמנם, המאסר שצפוי לאסיר המשוחרר לאחר ביטול ההקלה הוטל במקור בהליך פלילי, אולם קיצורו האפשרי הוא בגדר הטבה מנהלית בלבד, שניתנה לאסירים כחלק ממחווה מדינית, וכי נסיבות אלו מאפשרות הטלת מגבלות כחלק מתנאי ההקלה ומעקב אחר קיומן, קלה כחמורה.

כמו-כן נקבע, כי בעוד שכדי לקבל החלטה בדבר ביטול ההקלה, אמנם לא נדרש לעמוד ברף הראייתי הנדרש בהליך הפלילי, שכן מדובר בהליך מנהלי בפני הוועדה, אך עדיין נדרש לעמוד ברף מחמיר של הוכחה ברמה גבוהה, אף אם היא מסתמכת על ראיות מנהליות או חסויות.

אולם מאולמות בית המשפט הצבאי ביהודה, הממוקם במחנה "עופר" (דובר צה"ל)

חשיבות הפרשה

קציני הפרקליטות הצבאית, על גופיה השונים, מעורבים בעשייה ביטחונית-לאומית. סקירה זו מביאה דוגמה אחת מני רבות לכך. הדבר בא לידי ביטוי במספר מישורים – ראשית, בחלקם של קציני מחלקת הייעוץ המשפטי לאזור יהודה ושומרון, שהובילו את ההסדר החוקי לקביעת תנאי השחרור; ושנית, בחלקם של התובעים בפרקליטות אזור יהודה ושומרון, אשר נדרשו להתמודד באולמות בתי המשפט הצבאיים עם טענות רבות, לרבות כאלה שבמישור המדיני, לפיהן ביטול ההקלה בעונש נבחר כאמצעי ענישה קולקטיבי כנגד תומכי החמאס, בעקבות חטיפת שלושת הנערים ורציחתם ביום 12 ביוני 2014. התביעה הצבאית התמודדה עם טענות אלו ושכנעה את בית-המשפט הצבאי כי אין להן יסוד.

מדוע בחרתי בנושא?

פרשה זו ממחישה, בעיניי, את ייחוד השירות בפרקליטות הצבאית, המאפשר לקצינים לתרום תרומה משמעותית וערכית לביטחונה של מדינת ישראל, ולעשייה המקצועית של צה"ל בימי שגרה ובעיתות חירום, כבר בשלב מוקדם של שירותם. העיסוק בעניינם של "משוחררי עסקת שליט" עורר שאלות משפטיות כבדות משקל, בדבר האיזון הראוי בין שיקולי הביטחון לבין זכויות הפרט. קצינים צעירים מהיחידה נטלו חלק חשוב בעיצוב התנאים המשפטיים לשחרור ובייצוג עמדת צה"ל והמדינה בפני בתי-המשפט הצבאיים.

להרחבה בנושא, ראו את המקורות הבאים:

- ע"מ 1290/12 אימן אלשאוניה נ' התביעה הצבאית (ניתן ביום 20 בפברואר 2012)
- ע"מ 1762/12 אימן אלשאוניה נ' התביעה הצבאית (ניתן ביום 10 ביולי 2012)
- ע" 1096+1311/12 חמדאן חמדאן נ' התביעה הצבאית (ניתן ביום 23 ביולי 2015; לפני העתירה לבג"ץ)
- עדי" 1824/14 עלאא משאהרה נ' התביעה הצבאית (ניתן ביום 11 בפברואר 2015)
- ו"ע 1436+1917+2341/15 התביעה הצבאית נ' בסאם אלנתשה, נאיף שואמרה, מועמר אלגעברי (ניתן ביום 12 בדצמבר 2016)
- ו"ע 1918+1959 התביעה הצבאית נ' נאאל ברגותי (ניתן ביום 22 בפברואר 2017)